

Tanja Trebec Benedejčič

Osnovna šola Divača
benedejcic@gmail.com

Darja Mertelj

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani
darja.mertelj@guest.arnes.si

UČBENIK *In bocca al lupo, ragazzi!*

V svojem dosedanjem desetletju poučevanja italijanščine kot obveznega izbirnega predmeta, še prej pa fakultativnega pouka, sva vneto spremljali ponudbo učbenikov, ki bi bili primerni za potrebe mlajših najstnikov v starosti od 11 do 14 let in ki bi metodološko in vsebinsko odgovarjali potrebam te ciljne populacije.

Številne kolegice so doslej uspešno uporabljale učbeniški komplet *Rete Junior* (založba Guerra), kar nekaj pa jih je ostajalo pri učbeniku *Espresso* (založba Alma), ki je bil pisan za odrasle, a je pogojno kljub temu dobro služil tudi našim potrebam. Založba Alma je v letošnjem letu na trg poslala nov učbenik *In bocca al lupo, ragazzi!*, ki je primeren za začetno učenje italijanščine na ravni A1 glede na Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO) za učence v starosti od 11 do 14 let.

Hkrati pa želiva učitelje opozoriti, da so se na trgu pojavili tudi drugi novi učbeniki (gl. fotografije naslovnice v Prikazu 1), ki podpirajo učitelja pri sodobnih pristopih poučevanja. Učitelji tako nismo več omejeni na dva učbenika, ampak imamo možnost izbire glede na lastne stile poučevanja in potrebe (ter predvsem predznanje) naših učencev.

Poleg učbenika *In bocca al lupo, ragazzi!*, ki je predmet te recenzije, bi izpostavili še dva učbenika (gl. Prikaz 1), ki se ujemata s cilji učnih načrtov za italijanščino kot obveznega izbirnega predmeta v osnovnih šolah in sta tudi vsebinsko »pisana« in oblikovno »ustvarjena« za mlajše najstnike.

Prvi je učbenik *Parla con me* (založba Alma), ki bi lahko zelo dobro služil predvsem učencem brez predznanja, saj ga odlikujeta postopnost in preglednost ter številne zanimive naloge za utrjevanje. Primeren je tudi za učitelje začetnike, saj jih učbenik sam in priročnik za učitelja enostavno vodita skozi dejavnosti. Poleg tega je vizualno zelo dobro urejen.

Drugi je učbeniški komplet *Progetto Italiano Junior 1* in *Progetto Italiano Junior 2* (založba Edilingua). Njegovi pomanjkljivosti sicer vidiva v preglednosti vsebin in vizualni nasičenosti, toda odlikujejo ga za najstnike zanimive in humorne prigode 5 italijanskih vrstnikov, ki se pojavljajo v vseh učnih enotah in s katerimi se naši učenci zlahka identificirajo. Učbenik ima tudi zanimivo dodatno gradivo, od katerega se nama zdi še zlasti koristen DVD.

Prikaz 1: Naslovnice novjših učbenikov za poučevanje italijanščine kot tujega jezika v starostnem obdobju od pribl. 11 do 14 let

RECENZIJA UČBENIŠKEGA KOMPLETA *IN BOCCA AL LUPO, RAGAZZI!*

Učbeniški komplet *In bocca al lupo, ragazzi!* je primeren za začetno učenje italijanščine na ravni A1 glede na Skupni evropski jezikovni okvir (SEJO) za učence v starosti od 11 do 14 let, ki že imajo nekaj predznanja italijanščine. Ker je učbenik vsebinsko dokaj zgoščen in celoten učbeniški komplet sorazmerno obširen, je primeren za celotno triletnje, v kolikor učitelj mestoma pogloblja ali razširja snov. Pristop je prevladujoče komunikacijski, slovnične vsebine niso prikrite (in se jih v delovnem zvezku eksplicitno uri), vendar so podrejene razvijanju razumevanja in sporazumevanja.

Cilji učbenika se ujemajo s cilji učnih načrtov za italijanščino 1 in 2 (kot obvezna izbirna predmeta) za učence sedmega in osmega razreda tretje triade, z dodanimi vsebinami pa bi lahko pokrival tudi deveti razred.

Učbeniški komplet *In bocca al lupo, ragazzi!* vsebuje:

- **učbenik** v obsegu 134 strani,
- **delovni zvezek** v obsegu 120 strani,
- **zgoščenko** z 20 posnetki v skupnem času 23 minut,
- **priročnik za učitelja (Guida per l'insegnante)**, v obsegu 72 strani, v katerem so na podroben način predstavljeni tako cilji kot metodologija dela, na podlagi katere učitelj organizira različne dejavnosti ob uporabi učbenika in delovnega zvezka. Napotki bodo lahko ključna opora bolj neizkušenim učiteljem, ostalim pa v pomoč pri uvajanju morebitnih sprememb v lastno poučevanje. Priročnik vsebuje tudi transkripcije vseh slušnih besedil in na koncu vsake učne enote še rešitve za naloge v delovnem zvezku.

Učbenik je sestavljen iz **3 modulov**, vsak modul pa je deljen na 5 enot:

PRVI MODUL (v zeleni barvi)	DRUGI MODUL (v oranžni barvi)	TRETI MODUL (v vijolični barvi)
1. enota: OBRNIMO STRAN	1. enota: PO JUTRU SE DAN POZNA	1. enota: ZA BOŽIČ S SVOJIMI, ZA VELIKO NOČ PA NAOBKROG
2. enota: UPAM, DA MI BO USPELO	2. enota: KAR NAPREJ SAMI IZGOVORI	2. enota: KNJIŽNI MOLJI
3. enota: SVET JE LEP, KER JE RAZNOLIK	3. enota: POTREBNA SO PRAVILA	3. enota: VISOKA VODA
4. enota: SPOTOMA, PO POTI	4. enota: VSE NA SVOJEM MESTU	4. enota: KDO JE NA VRSTI ?
5. enota: NAVEŽIMO STIK	5. enota: ENA LASTOVKA ŠE NE PRINESE POMLADI	5. enota: VOLK GRE !

Vsak od treh modulov se v knjigi tudi barvno loči, kar pripomore k boljši preglednosti. Na začetku vsake od skupaj 15 enot se pojavi »maskota« volkca, ki je vezana na naslov učbeniškega kompleta, poleg tega volkec napove cilje vsake enote, na koncu pa učenca povpraša po tem, kaj se je novega naučil (učitelj naj poziva ne spregleda!). Meniva sicer, da je maskota premalo »izkoriščena«: volkec bi lahko bil v vlogi motivatorja, pripovedovalca šal, osrednji lik stripa, toda lahko ga v omenjenih vlogah oživi kar učitelj sam?!

Teme učnih enot so primerna mešanica za najstnike privlačnega in zanje implicitno vzgojnega. Nekaterne teme (npr. o dolžnostih) se morda zdijo manj privlačne kot v primerljivih učbenikih, vendar so teme obravnavane večstransko, z vključitvijo spodbud za primerjavo z družbeno stvarnostjo najstniškega učenca, ki naj bi se ga tudi pri pouku italijanščine implicitno vzgajalo k odgovornosti, izpolnjevanju dolžnosti, strpnemu sprejemanju različnosti ipd.

Kot vsebinska rdeča nit učbenika se pojavlja skupina učencev enega razreda, ki v prvem modulu predstavljajo šolo in vse, kar je z njo povezano, v drugem modulu gre za teme vezane na obšolsko življenje (družina, prosti čas ipd.), v tretjem modulu pa se srečamo z učenčevim vstopom v širše lokalno okolje.

Vsaka od 15 enot se začne z nalogo, ki učenca vsebinsko uvede in motivira za delo. Naloge so različne: od zvočnih posnetkov in aktivnosti, ki jim sledijo, do nalog, ki učenca spodbujajo k ugibanju. Pozitivno pri tem učbeniku je, da učenec ostaja ves čas aktiven in osrednji člen učnega procesa. V okviru enot najdemo tudi naloge, ki učenca oz. skupino učencev nagovarjajo k timskeemu delu. Učenci tako npr. obravnavano besedišče preizkusijo v praksi, bodisi v obliki intervjuja, krajše ankete, kar pripomore h krepitvi občutka, da je znanje praktično uporabno.

Dinamični učinek pri pouku in doma se lahko dosega s stalnim izmenjevanjem uporabe učbenika in delovnega zvezka, saj učenec ne more napredovati, ne da bi po skoraj vsaki nalogi v učbeniku rešil še nekaj vaj v delovnem zvezku.

Obravnavane vsebine so podprte z risanimi ilustracijami, za katere meniva, da so zelo nazorne in bodo v pomoč vidnim tipom učencev, glede vizualne pri-

vlačnosti učbenika pa sicer meniva, da je nekoliko primernejša za 9- in 10-letne šolarje in da bi bila lahko bolj privlačna za mlajše najstnike. Sicer pa je ocena vizualne privlačnosti stvar individualnega okusa.

Na predzadnji strani posamezne enote najdemo kratko kulturno in geografsko predstavitev italijanskih regij, zadnja stran pa je posvečena slovničnemu pregledu, ki vsebuje bistvene razpredelnice in je brez nepotrebne razlage slovničnih pravil v učencem še tuji italijanščini. Na koncu učnih enot pograšava ocenjevalne »mini teste«, ki ob zaključkih posamezne enote dajo učencu možnost, da preveri svoje znanje.

Podobno kot v drugih učbenikih bi bilo primerno, da bi učitelj v rubriki spoznavanja Italije dodal še kratko/e nalogo/e s ciljem medkulturnega osveščanja (npr. primerjava s Slovenijo ali neko njeno pokrajino), s čimer dosega še vzgojni vidik, ki je pri najstnikih velikega pomena.

V učbeniku kot celoti se pograšava pesmi, ki popestrijo potek ur in nasploh pomagajo pri razvijanju melodike jezika, večjemu pomnjenju besedišča ipd. Zmotno je mišljenje, da so pesmi in ritmizirana besedila primerni zgolj za mlajše učence. Poleg tega se učitelji srečujemo z učenci italijanščine kot izbirnega predmeta praviloma 6. ali 7. šolske ure, ko so učenci že utrujeni in pesmi delujejo zelo blagodejno, da učence motiviramo za delo.

Delovni zvezek vsebuje številne naloge za utrjevanje. Naloge so pregledne in jasno zastavljene, tudi brez razumevanja navodil bo učenec lahko sklepal, kaj zahtevajo od njega. Vaje za začetne enote utrjujejo predvsem slovnične strukture, medtem ko vaje za nadaljevalne enote razvijajo tudi bralno razumevanje in pisno sporočanje. Naloge, ki bi od učenca zahtevale govorno sporočanje, so prisotne v učbeniku.

Odlična didaktična plat delovnega zvezka je v tem, da so najprej nanizane naloge za urjenje sporazumevanja, ki so v razponu od receptivnih do urjenja produktivnega znanja (slednje je sicer redka dobrina v italijanskih učbenikih in delovnih zvezkih), v drugem delu vsake enote pa so še posebej slovnične naloge, pri čemer so avtorji vključili tudi take, kjer gre za povezavo med urjenjem slovnične natančnosti in tekočnosti komunikacije. Sklop slovničnih nalog je različno dolg v različnih učenih enotah, odvisno od vsebine oz. teme lekcije.

Zgoščenka vsebuje 20 posnetkov v skupni dolžini pribl. 23 minut. Posnetki so jasni, posnemajo naravno rabo jezika, hitrost govora bi pa lahko bila vsaj v začetnih posnetkih počasnejša. Vmesna melodija, ki ločuje posamezne posnetke med seboj, je primerno nevtralna. Pri nekaterih dialogih je v manjši meri čutiti dialektalno »pripadnost« najstnika ali odraslega, čutiti pa je tudi npr. uporabo zobnega aparata ali kakšno drugo individualno posebnost govorca. Oboje je del stvarnosti, italijanske in najstniške, in učenci pač oba vidika slušno zaznajo.

JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI

Učbeniški komplet razvija **pet jezikovnih zmožnosti** (poslušanje, govorjenje, govorno sporazumevanje, pisanje), ki se v učnem procesu prepletajo in dopolnjujejo, pri čemer je poudarjeno na učenca osredinjeno učenje.

V učbeniku je dovolj ilustriranih besedil za **bralno razumevanje**, ki omogočajo neke vrste jezikovno kopel ter hkrati izpeljevanje številnih dejavnosti. V vseh enotah je obseg besedišča sicer kar obsežen, bo pa zato primeren izziv za učence, ki so se italijanščine v okviru interesne dejavnosti učili v nižjih razredih. Pomembno je, da v takih primerih učitelj vsebinsko in glede zahtevnosti nekoliko diferencira pouk.

V učbeniku je malo besedil, ki naj bi služila izključno za razvijanje te zmožnosti, »bralna« besedila so (z redkimi izjemami) vedno vključena v proces učenja kot kombinacija z besediščem in še pogostejše z razvijanjem konverzacije. Zato niti ni nalog za zgolj bralno razumevanje: razumevanje besedil se pojavlja kot izhodišče oz. predpogoj za razvijanje produktivnih zmožnosti. Dejansko gre za učinkovite kombinacije tipov nalog, ki morda niso najenostavnejše za učence, toda zagotavljajo aktivacijo učenca in prek tega se pričakuje boljše učinke pri učenju in znanju večine učencev.

Spodbud za **pisno sporočanje** je dovolj, sledijo si smiselno glede na postopno nastajanje receptivnega in produktivnega znanja učencev. Stopnji primerno je, da se razvija njihova zmožnosti tvorjenja besedil po zgledu. Pogrešava sicer naloge, ki bi bile nekoliko aktualnejše po obliki (pisanje elektronske pošte, SMS-ov, sporočil v spletne dnevnike, družabna omrežja ipd.), kar je del vsakdanjika osnovnošolcev (in srednješolcev ter številnih ostalih).

Slušno razumevanje je v učbeniškem kompletu podprto z nalogami pred, med in po poslušanju, količinsko ga bi lahko bilo še več. Pogrešava sicer transkripcijo tekstov v učbeniku, saj bi učencem služile kot zgled za tvorjenje dialogov, so pa na voljo v priročniku za učitelja.

Sicer pa je tudi za samo **govorno sporočanje in sporazumevanje** na voljo dovolj spodbud, zato lahko trdimo, da učbenik sledi usmeritvam, ki jezik opredeljujejo kot sredstvo za sporazumevanje. V učbeniku je uporabljen »spiralni« pristop, saj se posamezne jezikovne prvine (bodisi raba novega besedišča ali nove slovnične strukture) redno ponavljajo in uporabljajo v različnih kontekstih.

Slovnica: kot je pri starosti nad 11 let primerno, učbeniški komplet predvideva tudi razvijanje teoretičnih znanj o jeziku: tako je v vsaki učni enoti na koncu ena stran s slovničnimi tabelami, v delovnem zvezku pa so v drugi del vsake učne enote umestili prav slovnične naloge. Pohvalno je, da vsebujejo tudi naloge, ki niso zgolj urjenje oblik in pomena, pač pa so mestoma vključeni tudi funkcijski vidiki, kjer mora učenec nujno povezati slovnično pravilnost s komunikacijo.

Učbenik ponuja v obravnavanje slovnične strukture, ki se tradicionalno pojavljajo v okviru ravni A1 in A2. Pohvalno je, da je obravnavanje slovničnih vsebin vključeno v teme in besedila učnih enot tako, da slovnica služi kot orodje za izboljševanje sporazumevalnih zmožnosti: pomaga in daje nujno oporo. Tekočnost

bo rezultat šele večmesečnega ali večletnega urjenja in nezavednega usvajanja, kar bo učenec pridobil z aktivnim delom ob številnih raznolikih (so)besedilih in nalogah, prav te pa zasnova tega učbenika nudi v veliki meri.

Besedišče nima vlog primarnega cilja, opazimo pa, da je najpogostejše sestavni ali celo glavni del naloge za razvijanje receptivnega ali (še pogostejše) produktivnega znanja: besedišče je torej ključno orodje za razvijanje sporazumevanja. Čeprav torej ni predmet primarne obravnave, je vključeno v besedila in v naloge, kar »naravno« poskrbi, da je ustrezno glede količine in obsega.

Tak pristop je morda bolj uspešen, kjer gre za učence z nekaj predznanja in ki so že nekoliko »navajeni« na italijanščino. V kolikor bo učitelj ta učbeniški komplet uporabljal pri popolnih začetnikih, bo priporočljivo in verjetno koristno, da se občasno posebej zaustavi z njimi ob nalogah (v učbeniku in v delovnem zvezku), kjer je besedišče sistematično predstavljeno z ilustracijami, besedili ali tematskimi seznami.

Medkulturne vsebine so najpogostejše implicitne in primerne, tako npr. *niso* vsi najstniki Italijani, pač pa različnih narodnosti in kultur, mestoma gre učbenik tudi med najstnike izven Italije.

T. im. eksplicitno obravnavanje kulture »z veliko začetnico« je prisotno na straneh z oznako *Italija*, kjer ni poudarek na izdelkih kulture, pač pa gre za predvsem spoznavanje osnovnih geografskih vidikov o Italiji. Spodbuda za primerjanje z državo učenca je prepuščena iniciativi učitelja. Primerno bi bilo, da učitelj ta vidik vključuje, saj ima seveda tudi Slovenija pokrajine s svojimi znamenitostmi (npr. lepa mesta, jezera, gore, reke, zaščitene živali ipd.), jedrnata opisna besedila o italijanskih regijah pa lahko učencem služijo kot besedilni model za opisovanje svoje dežele.

NAMESTO ZAKLJUČKA

Kot pedagogu nama je všeč, da je spremljevalno vizualno gradivo nevtrarno, nisva zaznali, da bi ilustracije ali fotografije kjerkoli delovale kot reklame, kar se nama zdi pri pouku primerno, pa četudi gre to na škodo (?) »potrošniške privlačnosti«, kar je (žal) možno opazati pri nekaterih drugih učbenikih za italijanščino kot tuji jezik.